

Locuint'a Redactorului

Cancelari'a Redactiunii

Sra'ta tragatoriului
(Lóvész-utca), Nr. 5.Scrisorile nefrancate nu se vor
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Joui-a si Domnec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre sies lune 5 „ „ „
Pre anulu intregu 10 „ „ „

Pentru Roman'a:
prea intregu 30 Fr. = 30 Lei a.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiunt:
10 cr. de linia, si 30 cr. taca'a tim-
brale pentru fiesce-care publicati, nu
separatu. In loculu deschisu 20 cr.
de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 2. Aprile, 21. Mart. 1873.

Incependu de eri camer'a deputati-
loru Ungariei nu va mai tiené siedi-
tie meritorie, decatu pentru a se pri-
mi câte-va nuncio de la camer'a boi-
eriloru si probabilmente de nu adi,
mane de siguru se voru prorogá pana
la 22 lunei cur. pre candu se crede
cá delegatiunile voru fi inchiatu lucrá-
rile loru.

Proiectulu pentru infintiarea bancei
unguresci de escomptu si de commer-
ciu cuprinde 17 §. d'entre cari cellu mai
momentosu este paragrafulu prin care
bancei i se dá dreptulu d'a emite as-
semnatiuni de cassa in summe de 50
si mai mari, cari voru suná „au por-
teur“ adeca „portatoriului“ si se voru
platí indatu la veduta (a vista); toto-
data prevede acestu §. importantea de-
terminatiune, prin care guvernulu i se
dá impoternecirea d'a scimbá si d'a
primi in locu de platiri assemnatiunile
bancei la tote cassele statului. Aceste
assemnatiuni sunt menite a face con-
curruntia noteloru bancei natiunali de
Vienn'a si elle voru si plinl fára in-
doiela acesta missiune. In fine unu §.
contiene favorabil'a stipulatiune, ca
statulu se depuna spre fructificare tote
prisosele d'in cassele salle la acesta
banca, asiá si dreptulu prioritati d'a
poté negociá eventuali (prea siguru si
desu) impiumenti de statu. — Com-
missiunea centrale compusa d'in refe-
rentii sectiuniloru intrunindu-se eri au
inchiatu desbaterile a supra acestui
proiectu, facandu modificatiuni mai
multu sau mai pucinu essentiali la
mai multi §§. ceea ce la tempulu
säu se va vedé d'in reportulu nostru
dietale, asta data relevámu numai pre-
cautiunile facute cu privire la actiona-
rii toti straini ai acestei bance, ca lim-
b'a administratiunii intre marginile
Ungariei se fa cea magiara, si ca
cellu pucinu jumetate d'in membrii
corpului administrativu se fia unguiri.

Cestiunea controversa a communi-
tati bes. greco-romane d'in Brasieu (be-
seric'a Santei Treimi) dupa multele si
variatele fase prin cari au trecut se
affia in stadiulu deslegárii. Studiarea
causei au trecut prin multe mani. Mai
nainte o avusse consil. minist. Miluti-
noviciu, care ca serbu, avendu in ve-
dere analoge casuri intre serbii si ro-
manii d'in Banatu, incliná in partea
asiá numitiloru Greci Brasioveni, adeca
Romani, cari pentru insemnatele fon-
duri bes. se tienu de Greci. — Apoi
causa trecu in manile Dni consil. mi-
nist. Rannicher care ca bunu legistu
si omu dreptu erá de parere cá cesti-
unea trebue se se deslege pre basea
paritati, dar d'in nenoroire impacien-
tia unoru zelanti casianu int-impetiv'a
sollicitare si cerere d'a se da altui re-
ferinte caus'a, dupa lucrare de trei lune
esl d'in manile lui si se dede consili-
erului minist. Tanárki, totodata depu-
tatu allesu de Romani, acestu domnu
dupa ce au studiatu caus'a si dupa ce
au lucratu la d'ins'a 6 lune, au sub-
sternutu in fine ministrului opiniunea
sa pucinu favorabile Romaniloru, fiu-
du cá dsa au pusu pucinu temeiu pre
setele de intemeiare a besericeii si au
reflectatu mai multu la una resolutiune
reg. posteriore a cancelariei sulice, de
la carea deriva tote plangerile Roma-
niloru d'in acea communitate bes. La
inceputu dupa passii facuti la ministe-
riu si cabinetu, ministrulu Andrassi si
cellu de ressortu, repausatulu Eötvös

se arretasse forte ecuitabili facia cu
cererea Romaniloru, nu asiá asta-di cá-
ci influentie straine se dice a fi intorsu
opiniunea competentiloru in defavore
Romaniloru, se vorbesce cá renegatulu
Cutioylacu Sin'a, cu ginere säu greculu
Ipsilanti aru fi staruitu cu puternicele
mediuloce ce li stau la dispetiune ca
cestiunea se se deslege in favorea cel-
loru 3—4 familie grecesci cu total'a
desconsiderare a Romaniloru. Acest'a
au semtitu-o grecii d'in Brasieu si au
colindatu desdeminetia la Pest'a spre a
informá si sollicitá grabnic'a deslegare.
Romanii inca afflata starea lucrului, si
deputara trei representanti, cari fecera
toti passii possibili spre a nu se vetemá
drepturile Romaniloru. Deputatii ro-
mani fára osebire de partita si confes-
siune se dussera in corpore atátu la
ministrulu pres. D. Slavi, cátu si la
cellu de ressortu D. Trefort rogandu-
i a nu precipitá deslegarea, ci dupa nnu
seriosu studiu a se purcede la desle-
gare pre basea acteloru si a dreptati,
cerendu totodata ca prin decisiunea
eventuale se nu se preocupe callea
legii.

Ambii ministri promisera cá stu-
diulu seriosu, va premerge si decisiu-
nea are se se faca in deplina cunosc-
cintia de causa. Vomu urmari cu at-
tentiune ulteriorile fase alle acestei ces-
tiuni momentosa. — Com-
missiunea centrale compusa d'in refe-
rentii sectiuniloru intrunindu-se eri au
inchiatu desbaterile a supra acestui
proiectu, facandu modificatiuni mai
multu sau mai pucinu essentiali la
mai multi §§. ceea ce la tempulu
säu se va vedé d'in reportulu nostru
dietale, asta data relevámu numai pre-
cautiunile facute cu privire la actiona-
rii toti straini ai acestei bance, ca lim-
b'a administratiunii intre marginile
Ungariei se fa cea magiara, si ca
cellu pucinu jumetate d'in membrii
corpului administrativu se fia unguiri.

Ministrulu culteloru [D. Trefort au
invitatu la sine pre administratoriulu
metropollei serbesci Parintele Gruiciu
si pre administr. diecesei Baciului, Pa-
rintele Angheliciu, cari amendoi s'a si
infacisiatu sambet'a trecuta la ministrulu
ca se i faca reportu a supra affaceri-
loru besericeii serbesci. Diariele ser-
besci spunu cá amendoi demnitarii
bes. dorescu ca congressulu besericescu
se se convoce pre basea „rescriptului
declaratoriu“ Theresianu, si cá ar fi
rogatu pre ministru ca se purceda in-
tru acestu intiellesu. Prea bine ob-
serva la acest'a diariele serbesci, cá
amintitul rescriptu nu mai are neci
una valore, nemicitu fiindu prin art.
IX. allu legii d'in 1868. si cei cu
sentiminte constitutionali se indoiescu
cá D. ministru presiedinte Slavi ar
poté se se plece la suaturile ce voru
ca legea sanctionata se se eluda.
Inse la Ddieu si in Moldov'a tote sunt
cu potintia, dissesse Turculu, care nu
fusesse in regatulu lui Stefanu Ungurulu,
unde legile create eri sunt utate asta-di si
calcate de insi si cei ce le-au facutu.
Vedi legea de nationalitate, etc. De
altmintrea pressiunea si terrorisarea
d'in partea ministeriului prin slug'a

sa commissariulu bar. Majtényi, in
locu ca se incete, se urmedia in modu
sistematicu. Dupa dissolverea commu-
nitatiloru besericesci renitenti, commis-
sariulu s'a appucatu de arrestarea
barbatiloru natiunali, asiá D. Corneliu
Iovanovicu, biá dimissu d'in reclu-
siunea de la Zomoru, fu éra prinsu
d'illele acestea, chiaru in momentulu
candu voiá se se imbarce in Novisadu,
ca se plece la Semlinu. Motivulu ar-
restárii nu este cunoscutu, cá-ce
atátu Capitanulu urbei, cátu si procu-
rorulu de statu, la intrebarile facute
de D. Politu-Dessanciu, apperatoriulu
arrestatului, respunsera, cá li e ne-
cunoscuta caus'a arrestárii Domnului
Iovanovicu carui-a cu occasiunea ar-
restárii i se luara si doue scrisori
banuite d'a cuprinde secretele unei
conspiratiunii Insu-si commissariulu
Majtényi cu man'a sa baromesca au
ruptu sigillele de pre scriesori. Dar ce
ilusiune! Ambele cupriudeau indati-
mate salutári si impartesiri familiari,
un'a de la unu studinte la tata-seu, al-
t'a de la una donna la amica sa.
Icvannovicu urdiesce processu crimi-
nale in contr'a commissariului pentru
abusu de potere si vetemarea secretu-
lui epistolare. Diariulu „Zastava“ in-
trinsa, cu totu dreptulu, de mai sunt
tribunale in Ungaria? —
n. Ivescu „Mortii callarescu iute!“

„Idea salvatoria.“

Adjungandu in fine, dupa multa
vorbe si certe, mai multu relle decatu
bune budgetulu annului currinte, la
deslegare, intrega press'a magiara re-
capitulá celle disse cu occasiunea des-
bateriloru apprope de unu jumetate
annu, si afflá cá s'a vorbitu multe de
tote, inse n'a inventatu nimene „idee'a
salvatoria“, carea ar poté mantul
statulu de periculu la care poté fi es-
pusu prin finaciele incurate, discredi-
tulu din laintru si din afara. Corifeulu
stangei, C. G h y z y disse, cá acesta
incuratura pote riscá chiaru essistintia,
libertatea si constitutiunea tierrei, fára
ca se fia inventatu si ds'a alta idee,
decatu: urcarea contributiunii, carea si
altcum este prea multa; dovada celle 80
millione restantia pe langa tota esecu-
tarea rigurosa si sil'a ce se face bietu-
lui poporu. Redicarea contributiunii s'a
votatu, de-si s'a doveditu in modu ecla-
tantu, cá darea ce appesa pre cetatie-
nii statului ungurescu de asta-di, este
mai multa, mai grea, decatu in ori care
alta tierra europeana. Dara cu mediu-
loculu acestu-a si atunci, candu darea
s'ar poté essecutá tota, abié se voru
acoperi câte-va millione, si deficitulu
igroditoriu remane si mai de parte.

De unde atát'a incuratura? de un-
de vine, cá nimene d'intre domni magi-
ari, nici chiaru intielleptulu Deacu, nu
pote inventá o „idee'a salvatoria“, ca-
rea se sca; e tierr'a si constitutiunea
de frie'a cellu prinde pre D-lu Ghyzy?

Caus'a este forte simpla, „economi-
sarea“ domniloru magiari, d'in neferi-
citolu annu 1867 si pana adi; inpru-
mutur-le celle mari de dieci de milli-
one, cerste cu scumpe percente d'in
strainetate, pentru scopurile esclusivu
magiare: bulevardele din capitala, cari
pre semne au se remana in statulu quo
de in ceputu, si in grigi'a unei alte ge-
neratiuni, pote nemagiare; — cállile
ferrate construite in interessulu parti-

culariloru si nu allu tierrei, cari relle
cum sunt, abié producu 2%—3%, si
restullu e silitu a-lu suplini statulu (ti-
err'a), de care nu va poté scapá nici
odata, nefiindu construite in directiuni
internationale de commerciu si commu-
nicatiune, si prin urmare nefiindu pro-
ductive; militi'a (honvedfi), singura mi-
stuesce 1/2 parte allu budgetului intregu,
si carea inmultindu se pre annu, va fi
in fine nesupportabile. Inse candu s'a
votatu orbesce, ca prin o ma'ina, tote
aceste, sa addusu de argumentu: cá
sunt de lipsa pentru „fundarea
statului magiariu tare si
mare“, cá le pretindu „interea-
sele celle mariale natiunii
magiare.“ Cállile ferrate d'in con-
sideratiuni strategice, pentru grabnic'a
concentrare a armatei d'in tote anghiu-
urile tierrei, militi'a (honvedii) pentru
„sugrumarea natiunitatiloru cari gra-
vitiedia in afara“ in timpu de rebellu.
Ei bine, esperintia mai bine de 6 anni,
decandu avemu nenoroirea a gustá
fructele amare alle parlamentarismului
magiariu, dovedesce, cá sunt tocmai
spre stricarea si ruinarea tierrei, cá
appesa poporulu pana la medua, fára
ca se traga cátu-si de pucinu folosu,
afara de unii privilegiati si imbutatu;
cá folosulu lu-tragu speculantiu straini,
se dá pre man'a strainiloru si se baga in
pusunariulu loru.

Si nu e de miratu, cá amu ajunsu
in atare situatiune. Cine are cátu-si de
primitive notiuni parlamentarie, trebue
se vedea: cá parlamentarismulu
magiariu este falsu, apprope m i n c i u n a; cu forme sim-
ple, dar fára principiele, suffletulu, par-
lamentare. In tote tierrele constitution-
nali europene partidele sunt grupate
pe langa marile principie liberale, si
celle conservatorie. Unde se affia in
diet'a pestana partida liberale ca in
Francia, Angli'a si Itali'a? Unde este
la magiari unu Gambetta, Stuart Mill,
Castelar, Garibaldi? Unde unu Brate-
anu si marea partida liberale din Ro-
mani'a, bajjocorita si insultata in modu
infamu prin barbaria asiatica? Nicairi.
Se affia numai o adunare de omeni
conjurati in contr'a totu ce nu e ma-
giariu, si impartiti la apparintia in pa-
tru partide, nu din principiu ci din
interesse secundarie; interessulu totu-
roru este magiarisarea prin fortia in
modu nenaturale si pre socotela li-
bertatii, ce si-o arroga cu nedreptulu.
De ei se léga cátu de sila cátu
de mila pana si ruginitii conser-
vativi, cari n'au ce se conservedie, de
nu cum va institutiunile asiatiche, legile
Werboetiane, — si unii fi ai natiuna-
litaliloru, cari nici pana adi nu-si vedu
starea de mameluci resplatita.

Cum pote fi possibile, in astfelu de
cercustári, unu progressu rationale allu
libertatii, civilisatiunii si democratfei?
Tote progressesele omenimei de adi sunt
meritul principieloru liberali, si pote-
rei acestoru-a essecutata prin partidele
celle mari liberali: libertatea religiu-
nei, a pressei si a cuventului, emanci-
parea sclavii tierraniloru, pana si a
libertatii de a scrie si a ceti articulu
de facia!

Vedemu dara cá parlamentarismulu
magiariu nu e adevera'tu; cá este bat-
jocur'a lunei si uniculu in felulu seu,
cá libertatea magiara este ninciuna si
barbatii, cari conducu asta-di destinele
tierrei nu sciú unde si pana candu,
sunt pseudo-liberali; cá conservatorii

magiari n'au și nu potu avé cu se conservedie.

O foia guvernamentale magiara face în dilele trecute întrebarea: că ore constituținea magiara este sau ba parlamentare? că în 1848, și 1867 candu s'a adoptatu parlamentarismulu n'au cugetatu seriosu barbati de statu, că ore Ungaria are elemente solide pentru a poté fi guvernata în modu parlamentar? Sustiene, că afara de elementulu magiaru, celledalte tote gravitedia în afara „trecutulu lor” nu este allu Ungariei și venitorulu lor nu e identicu cu idee'a de statu magiaru. Si dupa multe alte consideratiuni egoiste magiare a fia consolidarea partidei conservative de necesaria, în a carei mani „tactice și patriotice” are să cada adî mane guvernarea tierrei.

Va să dca magiarii nu voiescu a fieri această tierre cu libertatea, la a careia focu s'aru încaldî tote poporele, și carea garantéa și pentru magiari, nu suprematia maieștrita, ci partea ce li se cuvine, — și vedindu, că cu pseudo-liberalismulu nu mai potu că nationalitățile remanu totu ceea ce sunt și nu se magiarisedia, că „economisarea” de pana acum'a i duce la sapa de lemn, — voiescu a cercă scaparea într'o guvernare conservativa, într'unu sistem absolutistic și nimicitoriu allu libertăților ce, ca unu felu de sementia, ni au mai remasu înca. Voiescu, ca ce nu li succese pseu-do-liberalilor de asta-di pre calle constituționale, pre facia, în ainea lumii și a tierrei, — să o faca absolutisticii pre calle ascunsa cu fisionomia fina și molcomitoria, dar cu anima de vulpe, și cu corumperea, seu de nu va fi cu potintia, cu nimicirea barbar-interessele poporeloru subjugate.

Mare regressu ar' casună tierrei unu astfelu de guvernare prevediutu cu tote spionariile și siarlatantele; ar impedecă sorele libertatii numai câtu tempu ar stâ în spatele acestei tierre și altcum nefericite, și remase în cultura și civilizațiune! Dar poterea principielor liberali, idee'a santa a nationalității, cari domnescu și dupa cari se consolida adî statele europene, este mai puternica, decâtu să lasse poporulu și tierr'a preda absolutismulu. Acesta potere a principielor secului presinte a facutu, ca Francia să devie d'in mori mai libera și frumosa, decâtu cum eră sub Cesarismu; și asta-di cu Ispania mpreuna lupta contra reacțiunei de totu felulu, contr'a pretenditorulu la tron și ingagiatorulu acestor-a, contr'a „legitimității” (?), ce se imparte d'in Vaticanu, și contr'a communistiloru și socialistiloru pentru assecurarea republicei democratice liberale, la care nisuesce, cum disse presedintele state-lorun unite Americane, omenimea în diu'a de asta di. Tota lumea civilizata urmaresce cu attentiu încordata si-tuatiunea tenerelor republice latine d'in occidentulu Europei, și nu în desierto, pentru că principiele professate de Francia au pusu în miscare lumea întreaga la anii 1794 și 1848; principulu de libertate, egalitate și fratietate proclamatu în Francia au frantu în Orientulu Europei feudalismulu se-culariu înainte de 25 anni.

Noi aici afflăm „ideea salvatoria,” dupa care orbca magiarii, dar pre carea nu voru afflă-o pana candu nu voru incetă cu immoral'a și pericolos'a lor politica de asta-di și nu voru urmă pre callea cea addeverata a libertatii, ca addeverati barbati de statu era nu capete secce. i—d.

Camer'a represent. Ungariei.

Siedintia de la 27. Martie 1873.

Siedintia se deschide la 10 ore din di. Stefanu Majoros, avendu în vedere, că la teatrulu nati-

intempla câte unu casu scandalos, că între altele înainte de redicarea cortinei membrii teatrului se batu pre binna, ca bechiaru pre pusta, — întreba pre ministrulu de interne că, avendu cunoscintia despre aceste scandale, candu și în ce modu cugeta a luă mesuro pentru a pune capetu unor triste incidente de asemenea natura. — Interpellatiunea se comunica ministrulu concerninte.

Felice Lukács presinta în numele seu și allu mai multor amici de principie unu proiectu de lege despre urecarea diurnelor deputatorulu. Oratorele întreba camer'a că voiescu să decida cătu mai currundu despre sortea acestui proiectu de lege? — Dupa o desbattere scurta, la carea participa Col. Tisza, Paulu Somssich și Em. Huszár, camer'a se învoiesce, ca înca în siedintia pro-sima să decida despre sortea acestui proiectu.

Col. Széll presinta apoi raportulu comisiunii financiare despre contractulu închiatu de ministrulu de finantie cu banc'a franco-hungariana cu privire la minele de ferru și carbuni din Transsilvania; apoi despre normele relative la darea de pamentu, zaharu, biere, vinu, carne, tabacu, ce sunt d'a se lussa în vigore și mai departe, și în fine despre lege referitoria la bugetulu anului currinte. Oratorele propune apoi, ca mane siedintia camerei să se incepa la 1 ora dupa a-midia-di, era la 10 ore să se intrunescă sectiunile și să desbata legea despre bugetu, carea este tare urgenta. S. primisce.

Camera trece apoi la ordenea dillei și mai înainte de tote primisce fără modificatiune proiectulu de lege despre prelungirea indemnității și pre lun'a lui Aprile.

Urmedia apoi raportulu comisiunii de imunitate, relativu la petitiunea scaunului Odorheului, prin carea se cere estradarea deputatulu Blasiu Orbán spre a poté intentă și essecută contr'a lui investigatiunea necesaria în afacerea unui procesu pentru callumnia.

Comisiunea de imunitate propune estradarea deputatulu Blasiu Orbán. Matcay, Nic. Bartha, Ad. Lázár și alti deputatulu unii. În fine presedintele ordona vo-

majoritatea respinge propunerea comisiunii. Urmedia apoi la discussiune proiectele de resolutiune presintate de Paulu Hoffmann, Colomanu Ghiczy și Al. Csiky, cari tote trei se referescu la fondurile și fundatiunile ce sunt sub administratiunea ministrulu de culte și instructiune publica. Aceste proiecte de resolutiune le-am comunicatu la tempulu seu, cu occasiunea presentării lor. Dupa lunga desbattere camer'a primisce în fine proiectulu lui Hoffmann, care este subscrisu înca de 22 de deputati; essentia acestui proiectu este, că camer'a va avé să esmita o comisiune de 15 membri, carea să esaminadie natura de dreptu a fondurilor și fundatiunilor ce stau sub inspectiunea și administratiunea ministrulu de culte și instructiunii publice; despre rezultatulu acestei esaminări să presinte apoi camerei unu raportu detaiatu și motivatu, înse pana atunci aceste fonduri și fundatiuni să se administredie în modulu de pana acum. — Primindu-se acestu proiectu de resolutiune, de sine se întielege că allu lui Ghiczy și Csiky s'au respinsu.

Siedintia de la 28. Martiu 1873.

Siedintia se deschide la 1 ora d. m. Dupa deliberarea altor agende de mai pucina impoantantia Gabr. Várady face propunerea, ca în siedintia de mane să se faca esceptiune de la regula de pana acum și pertractarea petitiunilor să se amane pre alta data. — Acesta propunere se primisce.

Camera trece apoi la ordenea dillei și în desbattere urmatorulu proiectu de resolutiune allu lui D. Irányi: Camera esmitte o comisiune de 12 membri, care, dupa ascultarea mai multor agronomi, indrustriasi mari și mici și comercianti din tote tienuturile Ungariei, apoi dupa ce va fi ascultatu și parerile altor barbati de specialitate, să presente unu raportu detaiatu și motivatu despre aceea, că conventiunea vamala închiata în 1867 cu Austria ce influintia are a supra economiei rurale, asupra indrustrii și comerciuului, și în genere a supra vietii economice publice.

Ministrulu de agricultura, industria și comerciu, Iosifu Zichy și-face reflessiunile sale la acestu proiectu de resolutiune, presintatu de Irányi, și în fine roga camer'a că-lu respinga. — Franciscu Déák este de

parerea, ca să nu se esmita d'in capulu loculu comisiune, precum propune d. Irányi, ci să se insarcinadie ministrulu respectivu cu esaminarea acelei conventiuni vamali, și numai dupa ce acestu-a va fi presintatu raportulu seu în asta privintia, camer'a să esmita — dacă i place — o comisiune de 12 membri, carea să esaminadie acellu raportu allu ministrulu.

Dupa acestu proiectulu lui Irányi și consoci se respinge și se accepta proiectulu lui Drák, care de altmintrea afostu facutu numai ca unu felu de emendamentu la proiectulu lui Irányi.

Deputatulu Lukács roga apoi camer'a, ca să puna la ordenea dillei proiectulu seu de lege referitoriu la urecarea diurnelor deputatorulu. La cererea a doue-dieci deputati se ordona votare nominala, allu carei resultat e, că 132 deputati votedia pentru, ér' 103 contra proiectulu. Astfelu majoritatea primisce proiectulu de lege spre desbattere, dreptu aceea va avé a se pertractă mai antăiu în sectiuni.

Siedintia de la 29. Martiu 1873.

Siedintia se deschide la tempulu îndatenu.

Dupa deliberarea unor agende mai pucinu momentose, camer'a incepe desbatterea a supra proiectulu de lege despre bugetulu anului currinte.

Colom. Ghiczy: Onorab. Camera! În decursulu desbaterii bugetulu camer'a a luat nisce decisiuni, cu cari atâtu eu, câtu și amicii mei de principie amu consentitu. Acum bugetulu e desbatutu gata și camer'a a mai prelungitu pre o luna legea de indemnitate. Deci nimicu nu se mai pote amenă; este dejă tempulu să cercetăm, dacă conducerea afacerilor publice și a economiei de statu sunt incredintiate unor mani sigure? Regretu, înse trebuie să marturisescu, că dupa a mea parere, manile caroru-a s'au incredintiatu aceste nu sunt sigure. Oratorele declara apoi că n'are incredere în guvern, și fiindu că voiescu să respingă proiectulu de lege despre bugetu.

Dupa ce mai vorbesce Irányi și ministrulu de finantie Kerkapoly, camer'a trece la votare a supra proiectulu d'in cestiune, care cu 164 contra 100 voturi se și accepta spre desbattere speciale. Desbattere speciale, potemu dice, că nici n'a fostu, de-ora-ce proiectulu s'a acceptatu nemodificatu.

Raportulu despre siedintiele urmatorie lu vomu publică în nr. prossimu, înse și pana atunci însemnămu aci, că de la 1 Aprile încependu camer'a nu va mai tiené siedintie meritorie pana candu delegatiunile nu si-voru fi finitu lucrările. Cu finea lui Aprile se va închiata sesiunea prima și se va incepe a doua; cu finea lui Maiu înse camer'a se va prorogă pana la toamna.

Representatiunea

romaniloru d'in fundulu regiu adressata în alt. ministeriu reg. ung. de interne.

Escellentia Vostra!

Cestiunea organizării politice a fundulu regiu, a carei deslegare finala dupa o îndelunga amănare se ascépta preste scurtu tempu, precum ocupa ea nu numai pre locuitorii acestui pamentu, d'ara și pre toti locuitorii tierrei și opiniunea publica, asiá pretinde aceea o deslegare drépta și întieptă d'in partea innaltulu regimu reg. ung. și a corpulu legislativu, că-ci aci se tractedia de impacarea trecutulu fundulu regiu, ca înteressele totoror locuitorilor lui și ale statulu.

Pre candu comunele și municipiele statulu s'au organizatu dupa art. de lege 42 d'in an. 1870 și art. 18 d'in an. 1871 pentru organizarea fundulu regiu a promissu corpulu legislativu prin art. de lege 43 din an. 1868. §. 10 o lege speciale, indrumandu pre innaltulu ministeriu într'acolo: „că în privintia dreptulu de administratiune autonoma a scaunelor, districtelor și cetăților fundulu regiu, să astérna dietei — dupa ascultarea respectivilor — unu astfelu de proiectu de lege, carele să iede în consideratiune și să

aduca în armonia, atâtu drepturile basate pre legi și contracte, câtu și egal, îndreptățire a locuitorilor fia-cărei natiuni, ce locuiescu pe acestu pamentu.”

Acea lege speciale se promite și în §. 88 a art. dietalu 42. 1870.

Spre scopulu acestu-a domulu ministr de interne a cerutu parerea Universității sassesi conchiamata la Sabiu în an. 1870, carea a asternutu ministrulu 2 proiecte, d' parte a doue partide sassesi și înca unu al treilea proiectu d'in partea deputatulu sass allu Brasiovlui Ed. Zaminer, pre carele d' urma, vedindu-se a fi încătu-va mai core pondietoriu impregiurătorulu, l'au spriginit și acei pucini membri romani și magiari a Universității de atunci.

Conlocuitorii sassi, nici cu aceste proiecte multiamiti, s'au adunatu în 4 și 5 Juniu 1871 la Mediasiu, și intrunindu-se acolo ambe partidele, și-au pregatitu unu nou programmu de organizare a fond. regiu, care fu combatut de cătra opiniunea publica, și de aci de obsecunoscutu.

În întieptessulu acestui programmu a asternutu Universitatea natiunei sassesi d'in an. 1872 o representatiune la Ministeriu, pre langa tote protestele facute în contr'a ei, d' cătra pucini membri romani, era pre de alt parte toti deputatii dietali sassi au promiss: a apperă acelu programmu în die'ta tierrei.

Daca se iede în privire că s'au amintitel Universității, compuse dupa Statutulu provisoriu de organizare allu domulu ministr de interne d'in an. 1869, în urm'a representării cetățiloru și orasielor sassesi cu un nr. nepotrivitu preponderante în adunările municipale, au constatu în majoritate absorbitoria d'in membri de nationalitate sassesi apoi usioru este de priceputu, că proiectel Universității asemenea ca și programmulu d' la Mediasiu — au fostu parerea numai conlocuitorilor sassi, (cari numera în fondulu regiu d'abie 135 mii) — era nu parerea respectivilor, adeva a totoror sassi a majorității locuitorilor d'in acestu pamentu, fără osebire de nationalitate; și că acellea pre câtu elle pretindu mai multu decâtu drepturile fundamentale ale totoror locuitorilor fundulu regiu, nu potu multium pre locuitorii romani (cari numera preste 200 mii) și nici pre magiario-secuili fondulu regiu.

Tote aceste proiecte și programe sassesi, — pana candu ele, mai multu sau mai pucinu, sustienu libertatea locuitorilor în dreptulu liberu de alegere — pretindu: sustinerea celor 11 municipii mici în autonomia lor, cu prevalentia elementulu germano-sassu prin o representatiune maieștrita a cetățiloru și orasielor sassesi cu diumetate, cu a cincea și respective cu trei'a parte de toti membrii corpuriloru reprezentative municipale; pretindu intrupare acellor municipii în o provincia a fondulu regiu sub unu comite supremu și cu o Universitate investita cu agende, ce trecu presti autonomia unui municipiu și tale în sferă statulu, carea să dispuna și de o avere mar publică, și care aru avé să fia nu mai pucinu, decâtu o corporatiune politica-nationala sassesa în statu, precum eră acea Universitate pre tempulu sistemii celor 3 natiuni privilegiate ale Ardélului; pretindu, cu un cuventu, predominarea elementulu germano-sassu preste locuitorii fundulu regiu, de alt nationalități.

Atari norme de organizare și o atare constructiune artificiosa a corpuriloru reprezentatiunii în fundulu regiu — de sine se întielege — că i-aru nimic egal'a îndreptățire și nici pre departe nu aru corespunde intentiuniloru legislatiunii (§. 10 art. 43—1868). Că atâtu mai mari ingrigiri și teneri ne-au cu-prinsu d'ara, candu amu întieptessu pre calle publicisticii cupriusulu unui proiectu de organizarea fundulu regiu — ce se dice a fia lu Ministeriulu reg. ung. și pregatitu de a asterne dietei — în carele nu numai se sustienu cele 11 municipii în autonomia cu un comite supremu în frunte asemenea și „Universitatea sassesa”, d'ara și acelle pretensiu d'in proiectele și programele sassesi, dup cari aru tramite în representantiile municipale cetățile și orasiile sassesi, și anume: cetățile Sabiu și Brasiovu diumetate, cetățile Mediasiu Sedisior'a, Sabesiu, Orestia și Bistritia doucincimi și orasiile (numite pretorii) Cohalm, Cinculu-mare, Mercurea și Norichulu câte

cincime de membrii d'in toti membrii adunării municipiului.

Intențiunea legiloru d'in an. 1848 prin cari s'a proclamat egal'a îndreptărire a totorur locuitorilor, asemenea și intențiunea art. 43—1868 §. 10, nu a pututu fi, că se dăe unoror cetăți și orășie, drepturi și privilegii ce nu le-au avutu. seau mai mari de cum le-au avutu spre vatemarea intereselor altoror comune, seau ca se dăe națiunei săsesci privilegiu de supremațiară celoror-lalte națiuni pre fondulu regiu, seau ca se sustienă si pre venitoriu institutiuni și corporatiuni cari asta-di nu mai au nici unu intelleșu; ci au fostu numai aceea ca drepturilo avute ale locuitoriloru d'in fundulu regiu se se considere și se se aduca in armonia cu egal'a îndreptărire a totorur, fără deosebire de nationalitate, și apoi ca pre acēsta basă se se organizeze fondulu regiu.

Purcediendu d'in acestea principii ni luăm voi'a a ni dă si parerile nostre in privinția organizării fondului regiu, in urmatoriele 4 puncte și motivele la acellea, cu cari toti locuitorii romani și magiario-securi, va se dica absolut'a maioritate a locuitoriloru fundului regiu, consimtu:

I. Fondulu regiu, adeca acelle 9 scaune și 2 districte istorice, cari in estensiunea de facia pana asta-di, au essercitatu drepturi si jurisdicțiune municipală, se se imparte in 6 municipii autonome (in sensulu art. de lege 42 d'in an. 1870) sub conducerea comitiloru supremi (esimandu-se cetățile libere regie) era acellea 5 municipii se se arondeze in interesulu inlesnirii administratiunei.

II. Cetățile libere regii, adeca: Săbiului Brasiovulu Orestia, Sabesiu, Sedisior'a Mediasulu și Bistritia se formeze totu atate municipii autonome in sensulu §-lui I. art. 42 d'in an. 1870.

III. Acestea municipii de sine statatorie asemenea și comunele de elle tenatorie se organizeza dupa art. dietalu 42 d'in an. 1870 și art. 18 d'in an. 1871 cu aceea singura exceptiune ce o pretinde libertatea seculara a locuitoriloru d'in fondulu regiu și egal'a îndreptărire, ca tote reprezentatiunile municipale si communale se se asiedie prin alegere și ca dreptulu la allegere activu și passivu se-lu aiba fia-care locuitoriu in municipiu carele lu possede pre acellu-a in communa [in sensulu art. de lege 18—1871 §. 38.]

IV. In consecința naturala a acestorur institutiuni Universității săsesci, alu comitatului și comesului de pana acum se se delatoredie; era încătu privesc averea fondului regiu, carea pana acum s'a administrat de c'ra Universitate, și carea pentru scopulu administratiunei ei, nu pretinde o Universitate seau comitatu, se se faca dispozițiuni ca se se cercetedie dupa i s v o r e l e, n a t u r a și d e s t i n a ț i u n e a e i, era pana la final'a împedire a acestei cestiuni aceea avere se se administră de c'ra o reprezentatiune (comitetu) provisorie a locuitoriloru d'in fondulu regiu respective a municipielorur istorice alle acestui a amintite in punct. I.

(Va urmă).

De langa Huniadinu, in Martiu 1873.

Stimate Dle Red.! De si invetiatorii nostri confessionali desvolta o activitate destullu de mare in caus'a scolara, lucrandu continuu pentru cultivarea fragedei generatiuni, totu-si pentru ei nime n'are simțiu de simpatia și nime nu se ingrigesce de meliorarea stării lorur materiali, încătu cei mai multi, pre langa salariulu cellu forte moderatu de câte 50—70 fl. sunt espusi fomei, golatții și altorur suferinție cari i inundăia că unu torrente gigantiu ce nu mai voiesce a încetă. Inse in acēsta stare demna de compatemitu mai intempina inca și alte greutăți că-ci vrendu nevrendu trebe se traga chiaru si cea mai d'in urma încata de pane din gur'a familiei lorur, ca se colvăsca unele tacse, cari i le impunu superioriloru lorur pentru nescari lucruri ce s'aru potē efleptu si fora a pretinde tacse de la invetiatorii. Pote că ni v' obiectă cineva că: ce tacse li-se impunu invetiatoriloru, și din parțea cui? La acesta întrebare respondemu mai la valle.

In dillele trecute primirăm unu cerculariu emissu d'in parțea Vener. Ordinariatu metropolitănu d'in Blasiu d'to 1 Martiu 1873 Nro 737, prin care provoca pre invetiatorii ca: atātu cei ce au absolvitu sub sistemulu cellu vechiu

de inventiamentu, (inainte de a intră in vigore legea de instructiune din an 1868) cătu și cei ce au absolvitu sub sistemulu cestu nou trebe se depuna essamenu de calificatiune din studiele pedagogice, — conformu §-lei 102 din art. de lege XXXVIII din annulu 1868 — inaintea comisiunei scolastece archidiececane, cellu multu pana in finea lui l'auru 1874 că-ci la din contra voru fi destituti din poturile lorur.

Totu in acestu tonu ne-a provocatu si in annulu trecut prin cerculariulu d'to 13 Aprile 1872 Nro 945, inse in urm'a acellui-a din tota Archidiecec'a cea forte estinsa a Albei-Julie numai doue dieci și sciepte de invetiatorii s'au prezentatu la essamenu in Blasiu. Si ore ce e caus'a? Nimicu alta, decātu că, aflandu-se invetiatorii in o st re materiale forte deplorable, nu au avutu bani ca se pota caletori la Blasiu si ca se platēca tac's'a ce o pretinde on. comisiune pentru essamenar'a obiectelorur. Acum lassăm se judece onor. publicu, cum pote unu invetiatoriu provediutu cu unu salariu annuale numai de 60 fl. a-si sustienē famili'a intru unu annu, și totu din acea summulitua se-si procure cărți de 4—5 fl. v. a. ca se aiba de unde se se pregatesca, apoi totu de acolo se-si iēe vre-o 25 fl. pentru caletoritu c'ra Blasiu și nderetru, vre-o 8—10 fl. pentru vuptu și quartiru pre 9—10 dille cari trebe se-le petreca in Blasiu, dupa aceea 9 fl. 60 cr. pentru esaminar'a obiectelorur a, 30 cr. (daca pentru metodulu fla-carui obiectu se va platī separatu, apoi esse summ'a de 9 fl. 60 cr. v. a. pentru 16 obiecte și metodele lorur) și in fine pote va platī si diplom'a cu 2—3 fl. v. a.

Poftimu domnilor! Ecce, salariulu invetiatorielni remane mai bine de diumetate in Blasiu pentru essamenulu de calificatiune. Scumpa diploma acest'a, pentru care multi voru avē a suferi fome și goletate, ēr altii vedendu-i si-voru bate jocu de densii d'icundu: „Fericiți cei ce flամandiescu pentru că au mersu la Blasiu, că acei-a voru avē si de acum inainte salariu annuale de 60—70 fl. v. a.”

Din consideratiunile mai susu insirate dechiarăm francu și sinceru, cumca: „pana candu nu se va sterge tac's'a pentru essaminar'a obiectelorur, nice unulu nu vomu merge la essamenu de calificatiune, și mai gal'a suntemu a ne applica la altu postu, de catu a ni da chiaru si cei din urma cruceri, cari-i mai avemu.”

In fine rogamu pre Ven. Ord. metrop. că mai intăin ar' fi trebuitu rediccate salariale invetiatoriescu la gradulu ce li compete, și numai dupa aceea a pretrinde de la invetiatorii a se supune la essamenu, ca se capete diplome de invetiatorii definitivi, și suntemu convinși, cumca pana acuma toti invetiatorii aru fi provediuti cu diplome, candu apoi nu ni-ar potē impută regimulu cumca nu avemu docenti calificati. Amu d'su!

Mai multi invetiatorii seraci.

De langa Clusiu, 18 Martiu 1873.

Prea stimate Dle Red.! Ve rogu se dati locu in pretiuitulu diariu „Fed.” urmatorielorur s're prin cari voiescu a arretă onoratulu publicu, cumcā crescerea tineretului și in specie a eleviloru nostri de la sate depinde mai de appropede de la preoti, cari-su îndetorati pre langa responsabilitate sufletēscă a se ingrigi că tenerime se se cresca sub scutul moraliității, de orace densii se numescu „lumin'a lumiei și sarea pamentului,” dupa dissa s. scripture, era zelulu și activitatea lorur aterna de la energi'a archi-diaconiloru seau protop. tractuali.

Incepui impartesfrea mea cu una caletoria ce amu facutua-o in dillele trecute de la Clusiu pana sub „Mesesia” parțea superioare a Comitatalui Dobocei pre unde, că Romanu interessatu, avendu affaceri prin Comunele locuite de Rom. amu cercetatu si scolele nostre confessionale; și ce se vedi in comit. Clusiuului parțea superioare in scolele confessionale cari se afla sub conducerea și supra veghiarea archi-diaconului G. C. din Clusiu, se afla ordine intocma ca in scolele elementare de la orășie, provediute fiindu acellea cu tote apparatele necesare pentru inventiamentu; isteti-me prunciloru cari in ante de acēst'a numai cu 2—3 ani erau selbatiei aproape ca animalele de padurē, de presente nu se pote descrie, salta anim'a fiesce caruia Romanu bene sentietoriu, candu i aude cu căta insufletire intouēza pruncitii cei de la 6—12 anni imnulu nationale „Desepta-te Romane;” Cu cata pla-

cere esprimu pre budiele lorur frumoș'a nostra poesia „Multu e dulce și frumoș'a limb'a ce vorbim” etc. și alte canturi nationale.” — Daca mergemu in Baserica cugetulu omului se inaltia pana la cellea ceresci — ma se pare scurta s. lyurgia audindu in ce armonia tienu choru feciorii și fetele (adultii) pana la finitulu s. lyurgie.

Acestu passu de morala și innaintare in cultura și cantu a prunciloru nostri de „economi” arēta neobositulu zelu, și nemarginit'a activitate a energiosului protop. gr. c. d'in Clusiu, pre cumu si a preutilorur cari se affia sub conducerea și supravighiarea D. salle.

Era mergandu mai incolo amu trecut sub tienutulu „Mesesiuului” parțea sup. com. Dob. de unde notitiile melle nu me îndēmna a vi relată altu ce-va decātu indifferencem, molesta seau commoditate facia cu scol'a, a unoror domni protop. cari iubescu titulu dar nu officiu; in cellea mai multe comune scolele lipsescu cu totulu, era unde se si affia, acelle sunt in asia stare deplorable, in cătu lu dore pre omu sufletulu candu mergandu in scola, ca si candu s'ar bagă intr'o camera pustia, pruncii absentii, docentele nu e de facia. Daca întrebi de omeni că dora n'au invetiatoriu iti respundu: că au pentru plata, dara nu pentru scola. Ce se tiene de aparatele necesare de studiatu, precumu tablitiile de pariete, mape, globu, machine de calculatu, precumu se affia in alte protopopiate de acestea in eparchi'a Miluanului nice că e vorba; — de ora ce pucini dascali, cari se si affia nice idea n'au despre aceste obiecte. De unde dara usioru potemu vedē că cultur'a și sciint'a pentru economii nostri depinde de la preuti, cari fără ajutoriulu protopopului pucinu potu face.

U n u r o m a n a s i u.

Resunetu la corespondinti'a unui militariu in caus'a stipendiiloru nasaudane.

In numerulu 21. „Federat.” a aparutu o corespondința a unui militariu, grantieriu din districtulu Nasaudulu in care appella la simțulu de dreptate și loialitate a administratiuniloru da stipendie dicuadu: „ce se vede cu dreptu, daca administratiuniloru scolare districtuali aru ajutā cu stipendie nu numai pre tinerii din starea civila, ci si pre acei-a, cari se pregatescu pentru carier'a militara.”

Suntemu de accordu cu apellulu mentiunatulu militariu cu atātu mai vertosu, cu cătu ne-amu convinsu, că fii districtului din statulu militariu nu au fostu spre daun'a districtului; ba inca au ajutat la inaintarea binelui poporulu și a institutelorur lui de cultura nu numai cu vorbe, ci si prin fapte. Ca se me eervescu numai de unu essemplu amintescu tiner'a biblioteca gimnasiala, numita „Biblioteca Mariana,” carea mare parte s'a ajustatu cu midiloece de la privatii militari. (Tomi, Georgiu Popu, Tomuti'a etc.). Speramu că militariu de asta-d'i ai districtului nostru voru ajutā asemenea la redicarea struncinatulu edificiu aliu districtului, la inaintarea institutelorur lui de cultura la ori si ce intemplare, — că nu-si voru uitā nici candu de districtu si poporulu lui din a carui sinu au essitu.

Noi cu permissiunea D. vostre, dle Redactoru pre langa acompaniarea appellatiunei de susu, amu mai esprimă o dorintia, și anume: că la impartirea stipendiiloru se dispara de totu privilegii nepotismului și anomaliele celle multe. — Aceste le vomu desfasiurā in urmatoriele:

Amu cunoscutu și cunoscemu teneri cari au studeatu și studeada in Vienn'a cu stipendiu de 400 fl., — altii pre langa 400 d. stipendiu au mai fostu privilegiati a primi și bani de caletoria, cărți și didactru, — altii au primitu și primescu 500 fl. si inca si mai multu. In Gratiu asemenea sunt unii asiā de privilegiati de le-au immulttu stipendiulu pana preste 600 fl., precandu alti tineri totu de acolo abiē au 400 fl. stipendiu. Asemenea graduri essitu, inse nefundate de locu, sunt numai arbitrarie, și intre 2 teneri de la universitate din Pest'a.

Se trecemu acuma la Traussilvania. Cunoscemu teologi in Ghierl'a cu 200 fl. si cu 120 fl. stipendiu, in Săbiu cu 200 fl. stipendiu studeada doi j'uristi și unu teologu. In teologi'a din Ghierl'a amu veditu privilegiulu (celu pucinu proiectatu) — nu scimu daca intre cei doi juristi din Săbiu si intre teologulu totu de acolo essista o asemenea prepaste că si intre cei de susu.

Cunoscemu unu ascultatoriu de filosofia in Clusiu numai cu 200 fl. stipendiu că si cei din Săbiu, — inse mai cunoscemu si unulu privilegiatu totu in Clusiu, carele pre langa 200 fl. mai are aplacitati totu că stipendiu bani de cărți, de caletorie, de didactru.

No-amu întrebă (pre comitetu nu cutedi-amu a-lu întrebă că-ci ne tememu că ni vomu aprinde petroleu pre capu) ce a fi caus'a atāturu diferinție și privilegii intru impartirea stipendiiloru? Pentru ce aplacēdia comitetulu scolaru gr nitiarecu studentiloru din Săbiu si teologiloru numai câte 200 fl., era celoru din Clusiu li mai adauge unu Zulag — bani de caletorie, — cărți didactru? Pentru ce unu teneru din Gratiu se aplacēdia preste 600 fl., ēr altui-a abiē 400 fl. de si materialmente stă cu multu mai reu decātu primulu? Au dora Clusianii au de a se luptă cu mai multe greutăți in caletoria loru de la Nasaudu la Clusiu de cătu ceilalti pana la Săbiu? Cu cătu e mai avutu tenerulu din Gratiu carui-a i-s'au oplaciatu 400 fl. decātu cellu-altu cu 600? Ori cum amu cugetă, nu potemu affā alte cause aci midilocitorie, decātu numai celle susu mentionate.

Ni luăm deci libertatea cu acesta occasiune a rogā pre comitetulu grantiarscu nasaudanu, ca la prossim'a sa aduere (in Augustu) nici decum se nu trēca cu vederea dorintia nostra aci esprimata. Se delature tote privilegii si anomaliele, că-ci aceste au rea influința a supra animei stipendistiloru.

Se starnesca din tote poturile a ajutā dupa possibilitate pre toti fii de grantieri, cari de si seraci, inse d'in iubire c'ra scientia se supunu de buna voia greutăților, neajunselor studiulu, avendu unic'a sperare — ajutoriulu din fondulu scolastecu.

Amu dori ca dupa potintia se se urce stipendie preste totu, — inse cu tote acestea la studentii afara de patria, in monarchia, se nu li se urce preste 600 fl. ēr la cei din patria, adeca din Transsilvania la facultăți — nu preste 400 fl. — că-ci sunt prez pucine pentru Vienn'a, Pest'a, Gratiu 400 fl. si pentru Clusiu, Chierl'a, Săbiu 200 fl. in tempulu de asta-di, mai cu seama pentru unulu, care nu are alte midiloece dupa cum sunt toti fii de grantieri.

Inchiamu, avendu sperare firma, că comitetulu districtualu grantiarscu scolastecu va impleni Jupa potintia tote, — neacceptandu, că in cause de aceste, unde se vede necesitatea, se mai pasiēca si po. orulu la mediulocu.

Orlatu, 1. Martiu 1873.

Onorate Domnule Redactoru!

Dupa-ce intr'unu articlu intitulatu „Afaceri scolastice,” care a aparutu in Nrii 110—112 ai Federatiunei d'in 1872, ocuru unele passagie, respective afirmatiuni neadeverate, cari inaintea celorur, ce nu-mi cunoscu trecutulu, portarea și activitatea mea ca preutu, aru potē se arunca una umbra pre onorea, caracterulu și portarea mea, — tienendu-me de massim'a juridica „audiatur et altera pars” me simțiu deturitu, in interessulu adevurului și aliu onorei melle, carea mi este tesaurulu cellu mai pretiuitu, a rogā cu tota onorea dre on. Redactiune, se binevoiesca a inserā in colonele pretiuitei foi, ce redactēdia, urmatori'a declaratiunea sincera:

Nu este adevratu ce dice Dlu Papiu in articulu amentiu „că grantiarii Orlatieni n'aru fi datu locu cuvenitu corului prunciloru in se biserica” ci adevurulu este, că eu, ca parbu, aflandu voi'a Dlui P., am dispusu ca se i se faca locu intr'unu scaunu inaintea cantoriloru, și dupa ce l'amu imbiatu ca se-lu ocupe, dsa n'a voitū a-lu ocupā; d'in asta cauza apoi, ca se-lu multumescu am dispusu, ca pre spelele biserice se se faca unu scaunu nou, care s'a asiediatu in loculu celu mai de frunte alu biserice, langa altariu, in care era pofindulu, că se ocupe locu, — d-sa a refusatū de nou dicundu: că nu voiesce a siedē intr'iusulu, ci mai bine siedē in altariu cu mine.

Facia cu tote aceste D. P. dora din necasu că on. Comitatu scol. m'a onoratu cu misiunea de presiedinte aliu eforiei scol., e maniosu pre mine, ori pote d'in cauza, că si eu sum grantiariu, vedu, că fora de a avē cauza fundata, n'au crutiatu nici amicitia nostra de 5 anni, care o amu avutu la o lalta, vatemandu-me pre nedreptu in publicu de una parte, de alta parte n'a consideratu nice trist'a mea sorte, nice necasurile și greutățile, cu cari

are de a se lupta unu preutu ramasu cu 4 copii mici, fora de socia, — ori de le-a consideratu tote acestea, atunci trebuie ca au ganditu: ca acestea nu sunt destule a supra capului lui, pentru aceea se-i mai adaugu si eu una amaritiune, maculandu-i caracterulu prin mistificari si nascociri false cum sunt si acelea unde domnia lui dice: „ca preutul locale B. afora de functiunile euhologice si liturgice nu exercita asupra poporului seu nice in umbra vre o inriurinta etc. si spre dovedea aduce, ca in outare Domineca poporulu nu ascultă predică ci essî afara d'in s. beserica in dispretiu.“

D'in acesta assertiune, Dle P. pote vedé ori si cine, ca nu esti omu iubitoriu de adeveru si dreptate, si pentru ca on. publicu se cunosca adeverulu vrău a lamuri si incidentulu d'in acesta assertiune, ca-ci Dlu Papiu, a vrutu se orbesca lumea, facundu dintr'unu tientiariu unu armasariu; si adeca intemplantia au fostu asié, ca dupa-ce amu finitu intr'acea Domineca cu liturgi'a, eu d'in cauza scusabile intardfendu pucinu, n'amu potutu se essu d'in altariu si se me suiu indata pre scaunulu de predica, si asié poporeni nevedindu-me indata, precum erau dedati a me vedé, unii au fostu inceputu a se miscă ca se essa, si vre-o 4—5 au si fostu essitu, dara eu vedindu miscarea loru, am disu ca d'insii aceste cuvinte: „omeni buni, se nu essiti, ca-ci am de a vi da si invetietura“ si indata au statu si cu cea mai mare placere au au ascultat invetietur'a. Acum se-mi spuna onoratalu publicu, ca d'in acestu incidente, care se pote intemplantia ori carui pastoriu sufletescu, avut'au Dlu Papiu dreptu de a-si luă ansa de a me clasifică in publicu de debilu (slabanogu) si poporulu de coruptu? eu credu, ca nime nu-i va da acellu dreptu, ci dupa demnitate i-lu va judecă, de unu omu preocupatu si patimosu. Mai incolo, vedu ca Dlu Papiu nici amvonulu nu-lu crutia, ci lu poreclesce „de intielenitu, mutu si surdu facia de unele peccate comise de unii poporeni in butulu moralei evangelice“ — la acesta assertiune nefundata am numai atāt'a a-i reflectă, cumca nu sciu mai pote afflă vre unu sociu care se affirme ceea ce dice Dsa, si ore dsa nu aru fi demnu de a se infră intre cei unii poporeni, cari au comissu peccate? asiu dori se-mi spuna d. Papiu ore a afirma neadeverurui nu e peccatu in contra moralei evangelice? Si daca deduce Dsa peccatele comise de unii poporeni d'in intielenirea amvonului mea, atunci mi va fi iertatu si mie a deduce, cumca tote amvonele d'in lume sunt intielenite, — pentru ca nu credu se fia Dsa in stare se-mi anumescă vre-o comuna, seau cetate d'in lume in care potu fi amvonele cellea mai renumite, si in care se nu afe si unii poporeni, cari comitu peccatu in contra moralei evangelice.

Spre conclusiune cauta se mai spunu Dlu P. cumca prin vatemarea si a personeloru onorabile d'in Nrii urmatori, a aretatu onoratalu publicu, cumca posedea una logica bolnava, essagerata si falsa, — si candu serie pentru publicitate si-mangese condeulu in veninu, spre satisface unei ambitiuni false, care nu pote se i-aduca nici multumire, nice onore.

Altcum, ce se tiene de portarea si activitatea mea officiosa, petu se judece numai forurile competente, superiorii mei, cari dupa servitiu-mi conscientiosu de 19. ani, a avutu ocaziune a me cunosce mai bine, si inca sine ira et partium studio, despre ce i-asiu poté sierbi si cu documente autentice in asta privintia.

Petru Bradu
Paroculu Orlatului.

VARIETATI.

† (Necrologu.) Elen'a Lazaru, nascuta Gentiu, soci'a dlui Petru Lazaru parocu gr. or. in Varvidiu, Cottulu Bihoru, dupa unu morbu scurtu, si-au datu sufletulu in manile Creatorului in 5 Februaru st. vechiu in etate abia de 36 de anni, si de 8 anni casatorita. Repausat'a a fostu, se pote dice, un'a d'intre celle mai brave preutese romane. Pre repausat'a o deplangu cu lacrima ferbinti, multu amatulu ei sociu cu trei orfani; Teodoru, Ann'a si Petru. Mai departe o deplangu cu anima sangerata multu doiosii

ei parinti: Teodoru Gentiu parochu in Ceisiera, cu soci'a sa Raveca. Fratii: Ioanu Gentiu pedagogu absol. Iosifu studinte. Sororile: Floarea si Ann'a, dimpreuna cu multi consangeni ai sei, cari dicen: Se-i fia tierrin'a usiora si memoria binecuvantata! N. Ciaviciu, docinte.

*. † (Necrologu.) Crud'a morte rapl era-si d'in mediuloculu nostru pre unu credintiosu fiu allu natiunii nostre: Vasiliu Pasca preutu rom. g. c. allu Hiasisiului (nascutu d'in comit. Satumare, in Comunitatea Pomi) in etate abia de 28 anni, dupa casatoria de trei anni, functiune de unu annu si 2 lune, dupa unu morbu de 8 dile au repautatu in Domnulu. Repausatulu si-a iubitulu natiunea si confessiunea cu unu zelu si devotamentu esemplariu. Mortea lui o deplangu soci'a Emilie d'impreuna cu fiica sa minorrenna, affinii Ioanne Antalu preutu in Mediasiu-rom. [Satumare] Vas. Antalu, prot. gr. cat. d'in Beiusiu, precum si alti consangeni, amici si cunoscuti. La gelnic'a petrecere au assistatu una frumosa cununa de preuti si iavetiatori rom. D. Giorgiu Campianu preutu in Zabrani au tienutu unu discursu funebru, prin care, vorbindu despre detorintiele preutulu cātra Ddieu, cātra poporeni sēi si despre alle poporeniloru cātra preutuloru, au emotiunatu pana la lacrima pre assistentii la trist'a ceremonia. Defunctulu in florea vietiei care promitteă servitie natiunii si besericei i dice-mu la momentu: Fia-i tierrin'a usiora! — Chisid'a, 26. Marte 1873. I. F. Inv.

*. (Cātu merita unu cuibu de vrabia?) Nu este consulu se stricamu cuiburile de paseri, ca-ci dupa celle mai recente cercetari unu puu de vrabia d. e. nimicesce intr'o di 50 omide; cinci pui dara, ca-ci atāt'a sunt intr'unu cuibu, 250 omide. Astfelu dara puu de vrabia, numai d'in unu cuibu, nimicescu in 30 dile 7500 omidi. Era omid'a consumma pre di o cantitate de frundie seau flori, egale cu pondulu ei propriu. Se luamu acum, ca unei omide inca numai 30 dile sunt necesarie, pentru ca apoi se incepa a se igogosi, si in fia care di manca numa una flore, éta ca in 30 dile consumma flori de pomē; era 1000 omide maitata ma florie a 225,000 pome. Inse daca omid' d'in deosebita passiuue consumma pre di 10, 20 si 30 de flori, atunci nesmintitu daun' va fi cu atātu mai immense. Se vede dara cātu pretiu are unu cuibu de vrabia.

*. (Fapta generosa.) Pr. Ssa Parintele Eppu Dr. Iosifu Popu-Selagianu, au adressatu urmatori'a scriosore Prefectului Bihariei. Nr. 317—1873. Dle Prefectu, Imitandu sublimulu esemplu allu Monarcului, spre alinarea sufferintieloru poporului, ca parinte allu supusiloru sēi si ca cellu mai nobile filantropu au datu d'in caset'a sa privata unu ajutoriu de 10,000 fl. v. a. acestu esemplu, care au insuffletu pre toti, caroru-a Ddieu li-au datu midilocole, me indemna si pre mine a-lu imitā si spre alinarea sufferintieloru si a lipseloru poporatiunii d'in districtulu Beiusiu-lui: darnescu si eu sum'a de 3000 fl. v. a. allaturata, care transpunendu-vi-o, ve rogu ca se despuneti a se intrebuinti spre scopulu ammintitu. Oradea-Mare, 27. Martiu, 1873. — Primiti, etc. Iosifu, Eppu gr. cat. — Dlu Bar. Iosifu Dory, Prefectu Bihariei. [Acesta fapta nobile vorbesce mai elocinte decātu commentariile ce i-s'ar face, observāmu totu-si Pr. Ssa si-au estinsu ingrigirea si a sup'r'a tienutulu carui-a se se des ajutoriulu sēu, ceea ce multu va adauge la multumirea si recunoscenti'a generale. Red.)

*. (Directiune postale noua.) In 1 Aprile a. c. sa deschisu directiune postale in comunitatea Moisinu cottulu Marmati'a.

*. (Amadeu Tierrey) vestitulu istoriografu francese, a repausatu in Parisu in 27 Marte, in etate de 74 anni. Obiectulu studiiloru salle a fostu mai cu seama periodulu Merolingiloru si Carolingiloru, prin care studie profunde, chiarificandu forte istori'a migratiunii poporeloru, a facutu insemnate sierbitie nu numai Franciei, ci si omenimei intregi. Thierry s'a ocupatu si de istori'a Ungariei.

*. (Coloni'a de la Simeri'a.) Coloni'a de lucratori si officiali de la statiunea cāllii ferrate Simeri'a [Pischi, Ardelu] s'a immultitu pana acuma la 2000 suflete. Coloni'a

este bine organizata si provedita cu docenti, medici salarisati etc. Se pricepe ca tote se invetia si se dau pre unguia; si astfelu colonistii germani si italieni adi-mani se voru pomeni magiarisati d'in crescutu pana in talpa. Astfelu se nascu orasiile ung. callea ferrata va produce inca destule fructe d'acestea in Ardealu.

*. (Advocatu nou.) Dlu Corneliu Batinu d'in Marmati'a a depusu diltele trecute, censura advocatiile cu successu favorabilu. — Dorimu si ni place a sperā, ca nonlu advocatu nu va perde nici candu d'in vedere ca este fiu allu patriei lui Dragosiu, si va intiellege bine detorintiele si missiunea ce o are facia cu poporulu seu, si astfelu va arretā si dovedē lumei magiare si rusniace d'in acellu tienutu, ca daca poporulu romanu de la ivorele Tibiscului a perdutu pentru totu-de-un'a din siulu seu pre junele bravu si de mari sperantie Simeonu Botizanu, mai are inca si alti fii devotati, cari se voru sci luptā pentru drepturile lui.

Spania. In 26. 26 Marte a. c. „Gazetta“ publicā multu acceptat'a proclamatiune a guvernului Republicei. Barbatii actualei guvernului, unii d'intre cei mai onesti si neegoisti, cari au avut vre-o data in manele loru destinele unei tierre ajunsa, intre astfelu de impregiurari grave, cum este Spania asta di, s'au convinsu pre de plinu ca numai si numai energia cea mai espressa pote mantui nai'a statului d'in gur'a abisului. Ei nu retacu amarulu addeveru, ca este de lipsa actiunea poteriloru unite alle toturor'a pentru a poté infruntā inca la tempu desastrulu imminente. Tote capacitatele militare, toti generalii, trecuti prin scol'a multifarielor esperientie, pre cari Spania i mai possede, Zavala, Cordova, Acosta, Chague, Nouvilas, ba chiaru si betranulu Condottiere Serrano, offerirā guvernului braciulu si spad'a loru probata, pentru ca toti sentiescu bine, ca Spania se mai pote sufferi. Daca acēt'a va duce seau ba la vre-o dictatura militaria, acum inca nu se pote affirmā cu tota positivitete, cu tote ca mai n'aru fi stricati, daca altumentrea nu s'aru poté pone inca la tempu capetu taciunarielor carlistiloru fanatisati. Facia de aceste sangeose si sacrilegie scandale ale carlistoru, proclamatiunea guvernului promitte a afflā remediulu eficace, daca toti ca unulu se voru intrepune pentru caus'a Republicei. Gardele civice se voru armā, cetele voluntariloru se voru instruce si fia care ispanu va capetā arme pentru a aperā sangele si averea, cas'a si mosia, onorea si patri'a contra uitoriloru permanentelului bellu civile. Daca poporulu ispanu, de sf in a 11 ora se va redicā a dá anarchiei lovitur'a de morte, lovitur'a decietoria, Spania va poté fi mantuita inca.

Romani'a. Senatulu Romaniei admisse cu maioritate d'unu singuru votu urginti'a proiectulu de lege despre infiintarea baneci fronciarie roman. nat. ba, multi se temu, ca totu acesti intielepti senatori cu diurne, influintiati de prin laintra si de prin afara, voru face chiaru si nesce amendaminte la acelu proiectu. Nu este lipsa se reproducem apreciarile, ce „Romanulu“ le face a supra acestei tienute a senatulu Romaniei libere, facia d'unu astfelu de institutu nation. cum este banc'a fonciaria a proprietariloru romani; ci amintimu numai, ca si diuariulu semiofficialu „Pressa“, nu numai nu pote aprobā ci chiaru si apostrofedie cu grele cuvinte una astfelu de conduita neacceptata si necorespondietoria a membriloru senatulu, afara de unii, cari in tote si totu-de-una au fostu si sunt cu Natiunea si alle ei. Nime nu pote sentf bucuria si mangaiere daca vede ca senatulu romanu d'abid cu unu votu majoritate pote lassa infintiarea unui institutu nat. care d'in partea Adunarii deput. fu primitu cu astfelu de onori-

fica majoritate si demna insulfetire precum am vedutu. Inse ce se ne miramu candu diuariulu „Patria“ de la 14 (26) Marte a. c. iē in aperare pre acestu senatu, si, in numele natiunii, combatte diuariile mai susu amintite suspicunandu le chiaru, ca cu famos'a si stricati'sa banca (?) fon. rom. aru face gesiefuri nationali. Credemu, ca nu ni mai pote fi taina nepetrusa, ca care este patri'a si natiunea „Patriei.“

Sciri electrice.

Vie n'a, 1. Aprile. Diuariulu „Tagblatt“ afirma ca sanctiunarea reformei electorale se va publicā inca innainte de inchiatrea siedintieloru Reichsrathului.

Vie n'a 1. Aprile. Toti membrii galiciani ai delegatiunii au sositu eri aici si voru participā la consultatiunile delegatiunii.

Roma, 1. Aprile. Ministrulu Viscconti Venosta comunicā collegiloru sei propusetiunile, ce D. Ozenne i le-a facutu in numele guvernului francese, cu privire la schimbările, ce sunt d'a se face la actualea conventiune francea-italiana. Propusetiunile, preste totu, fura intimpinate cu placere de guvernulu italianu. Thiers dechiarā, ca elu este resolutu, a face ca Adunarea nationale se accepte conventiunile comerciale si nu se indoiesca ca acēt'a i va succede.

Bernu, 1. Aprile. Comunitatea scolastica catolica d'in S. Gallen primi cu 582 contra 117 voturi popunerea consiliariului scol. dupa care dogm'a infallibilitatii si silabulu nu voru fi eritate se se propune in scole si la instructiunea religiiunii.

Copenhaga 1 Aprile. Adunarea deputatiloru primu cu 55 contra 34 voturi adress'a de neincredere contra ministeriului actuale. Inse acceptarea acestoi adrese, dupa cum se aude, nu va produce nici disolverea camerei, nici vre-o crisa ministeriale.

Vie n'a, 1. Aprile. M. S. imperatorele va primi delegatiunea magiara in 3 Aprile la 2 ore d. m.

Vien'a 1. Aprile. Diuariulu „N. Fr. Pr.“ comunica, ca interpellatiunea, ce erā se se faca in camer'a deput. se va amenā, pana candu desbatterea definitiva a supra statutulu baneci va fi inchiatu in camer'a ungariei.

Burs'a de Vien'a de la 1. Aprile, 1873.

5%, metall.	71.70	Londra	109.
Imprum. nat.	74.50	Argintu	107.60
Sorti d'in 1860	104.75	Galbenu	5.17
Act. de banca	985.—	Napoleond'or	8.71 1/2
Act. inst. creu.	341.75		

Propriet., edit. si red. respundiet. :

ALESSANDRU ROMANU

Sifilitic'a si impotent'i'a, fia vechie seu de curundu nascute,

se voru tratā dupa metodulu homeopaticu de Dr. I. Ernst, Pest'a, strad'a idoliloru (Göttergasse) nr. 6., etagiulu II., us'a nr. 15., de la 2—5 ore dupa media-di.

Aceste morhuri se trateza a desse ori in modulu celu mai usioru cu dose mari de iodu si argintu viu, si acēt'a se face numai spre ajungerea unui resultatu momentanu. Patientii vindecati in modulu acestu-a voru cadē mai curundu seu mai tardiu in morburile celle mai infricosiate, incātu inca in aducele betranetie voru avē, dorere, a sufferi greu de consecintiele acestei tratari usiore si superficiale Scutu contra acestoru felu de pericle ofera metodulu de tratere homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai ca vindeca dorerile celle mai invehite, ci effectulu lui este asié de binefacatoriu, incātu nu lassa nice cea mai mica temere de urmari rele. Diet'a ce se va rescrie este simpla si usioru de tienutu.

(5—12)